

FESTSKRIFT TILL
HÅKAN HYDÉN

SÄRTRYCK / OFFPRINT

Juristförlaget i Lund
2018

JANNE FLYGHED

RADIKALISERINGEN AV ETT BEGREPP. FRÅN RADIKAL TILL VÅLDSBEJAKARE¹

Introduktion

Vad betyder det egentligen att vara ”radikal”? Hur ska en sådan person beskrivas? Vad är radikala handlingar? I uppslagsverk och lexikon beskrivs radikal som ”genomgripande”, ”fundamental”, ”noggrann” och ”grundläggande”. Ordet kan även beskriva en ”reformivrare” och stundtals i politiska sammanhang ”extremist”. Enligt Dalins *Svenska språkets synonymer* från 1945 förklaras radikal som ”till roten gående, utpräglad”.² Således något i huvudsak positivt. Ett annat exempel är följande inlägg i EU-parlamentet.

”Herr premiärminister! Jag gratulerar er varmt till ert ambitiösa handlingsprogram mot könsrelaterat våld, som är ett samhällsgissel. Inrättandet av ett europeiskt övervakningsorgan för könsrelaterat våld är ett radikalt förslag som EU:s kvinnor stöder och applåderar.”³

I en kunskapsöversikt rörande våldsbejakande extremism poängteras att det är våldet som ur samhällssynpunkt är det problematiska, inte det ”extrema” eller ”radikala”. ”’Extrema’ eller ’radikala’ åsikter och övertygelser bidrar tvärtom ofta till ett samhälles pluralism och utvecklar det i positiv riktning”.⁴ Även i den svenska utredningen om effektivare åtgärder för att förebygga våldsbejakande extremism framhålls att radikal inte nödvändigtvis behöver vara något negativt och ”självlkärt är det möjligt att vara radikal utan att vara anhängare av våldsbejakande extremism”.⁵ Men trots det har innebörden av begreppet *radikal* har under de senaste decennierna genomgått stora förändringar.

¹ Tack till Linton Kennegård för kritiska kommentarer på ett tidigare utkast.

² A Dalin, *Svenska språkets synonymer* (Stockholm, Beckmans förlag, 1945) 404.

³ E Estrela, (EU-parlamentet 20 januari 2010).

⁴ C Carlsson, *Att lämna våldsbejakande extremism. En kunskapsöversikt*, Forskningsrapport 2016/1. (Stockholm, Institutet för Framtidsstudier, 2016) 12.

⁵ SOU 2013:81, *När vi bryr oss – förslag om samverkan och utbildning för att effektivare förebygga våldsbejakande extremism* (Stockholm, 2013) 35.

Den radikaliserande processen

En händelse som starkt påverkat förändringen av vad som är att betrakta som en radikal person, är terrorattentaten i USA den 11 september 2001. I de efterföljande diskussionerna om motåtgärder etablerades nämligen ett resonemang om en radikaliseringsprocess, en process som i slutändan riskerar att utmynna i en terroristaktion. Det finns flera beskrivningar av denna process. Gemensamt för dem är att det just handlar om en stegvis eskalering från att enbart ha åsikter till att vara beredd att begå grova våldshandlingar. En av de flitigast refererade beskrivningarna är den som 2007 togs fram av analytiker vid New York Police Department.⁶ Grundtanken här är att en person i ett antal givna steg radikaliserar alltmer för att slutligen vara beredd att begå terrordåd. Processen delas in i fyra nödvändiga faser: förradikalisering; identifikation; indoktrinering och slutligen handling.⁷ Steg ett utgörs av det som benämns omvandlingsfasen och handlar om personens livssituation ”strax innan starten på resan längs vägen mot radikalisering”⁸. Konkret kan det handla om vilka nätsidor som besöks, vilka böcker som lånas eller köps samt vilka organisationers möten personen närvarar vid. I nästa fas, identifikationsfasen, accepterar individen målsättningen och söker sig till likasinnade. I den tredje fasen har individen rekryterats till en grupp och får såväl information som stärker övertygelsen samt träning för kommande aktioner. Sista fasen utgörs av en övertygad individ som är beredd att planera och sedan utföra attentat. Det är således först i steg 3 men främst i steg 4 som det rör sig om straffbara handlingar. I och med att radikal inkorporerats i ett processtänk, har begreppet sträckts ut till att omfatta såväl legal verksamhet som mycket grova våldsbrott.

Radikaliseringsprocessens inledande fokus på helt lagenliga handlingar ligger i linje med det allt större inslaget av proaktiva kontroll- och övervakningsmetoder som följt av det vidgade säkerhetsbegrepp som etablerades efter det kalla krigets slut i början av på 1990-talet.⁹ Ett sådant proaktivt fokus riskerar i sin förlängning att legitimera omfattande ingrepp i grundläggande fri- och rättigheter då gränsen mellan att inneha en åsikt och en konkret brottslig handling blir otydligare.

⁶ M Silberoch A Bhatt, *Radicalisation in the West: The Homegrown Threat* (New York: New York Police Department, 2007).

⁷ FBI, *The Radicalization Process: From Conversion to Jihad* (FBI Counterterrorism Division, 10 May 2006); Silber och Bhatt (2007).

⁸ Silber och Bhatt (n 6) 22.

⁹ Se vidare J Flyghed, Den hotfulla säkerheten, s.73-97 i J Flyghed och M Hörnqvist (red), *Laglös land. Terroristjakt och rättssäkerhet i Sverige* (Stockholm, Ordfront, 2003).

En bidragande faktor till denna utveckling är det nära samarbete som USA och EU etablerade i ”kriget mot terrorismen”. Endast fem veckor efter 11 september 2001 skickade dåvarande presidenten Bush ett brev till dåvarande EU-presidenten Prodi med en lista på 42 åtgärder som USA föreslog att EU skulle vidta för att ställa upp i ”kriget mot terrorismen”.¹⁰ Bland dessa önskemål ingick att EU skulle ta fram en gemensam definition av terrorism, något som också var en grundförutsättning för etablerandet av en radikaliseringsprocess.¹¹

Radikalisering och extremism

År 2003 presenterade EU-kommissionen ett rambeslut om åtgärder mot terrorism där terrorism definierades; en definition som varit nödvändig för den kommande utvecklingen av radikaliseringsresonemanget. Fokus låg nu inte längre enbart på konkreta handlingarna utan även på misstanke om ”åsikter, synpunkter och idéer som skulle kunna leda till terroristhandlingar”. Denna process från åsikt till handling benämndes radikalisering och innebär ”att människor antar åsikter, synpunkter och idéer som skulle kunna leda till terroristhandlingar i enlighet med definitionen i artikel 1 i rambeslutet om bekämpande av terrorism”.¹²

Sedermera etablerades benämningen *våldsbejakande extremism*¹³. Kopplingen till våld och extremism har därefter kommit att genomsyra diskussionen om den radikaliseringsprocess som leder fram till terrordåd. I den engelska versionen av radikaliseringsdokumentet talas om ”*violent radicalisation*”. Svenska säkerhetspolisen använder termen ”våldsbejakande radikalisering”.¹⁴ ”Radikal” har därmed utvecklats från att vara ett i sig relativt neutralt begrepp till att i terrorismbekämpningens namn bli något starkt värdeladdat och negativt. Detta är grundläggande i tanken om en radikaliseringsprocess, att tendenser till radikalitet i sig är något negativt och något som måste åtgärdas på ett tidigt stadium innan det riskerar utvecklas till extrema våldshandlingar.

¹⁰ J Foster, *Proposal for US-EU Counter-Terrorism Cooperation*. (United States Mission to the European Union 16 October 2001).

¹¹ Bland de övriga önskemålen från USA ingick bl.a. möjlighet att frysa ekonomiska tillgångar för den som misstänks bidra till terrorismfinansiering, skärpta straff för terroristbrott samt utökad datasamarbete. Samtliga dessa har EU infriat.

¹² EU *Rekrytering till terrorism: faktorer som bidrar till radikalisering med ökat våld* (KOM 313 slutlig, 21.9.2005).

¹³ För en översikt se Carlsson 2016.

¹⁴ Säkerhetspolisen, *Våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige* (Stockholm: Säkerhetspolisen, 2010) 29.

Det är också i detta förstadium som den största och mest problematiska konsekvenserna återfinns, det vill säga möjligheten att övervaka och kontrollera individer långt innan de kommit i närheten av ett kriminaliserat beteende.

Hur hamna i radikaliseringsprocessen?

Det finns ett flertal försök till att förklara varför en person ”hamnar” i radikaliseringsprocessen. Vissa ser radikaleringen som en fundamental omvandling till följd av en kulturkonflikt på individnivå. Det skulle då röra sig om andra eller tredje generationens invandrare, oftast män i åldern 15-35. ”De hårdföra åsikterna överförs från far till son och från generation till generation”.¹⁵ Den radikalering som hotar västerländska regeringar skulle i det perspektivet inte vara en spontan process utan initierad uppifrån, eller utifrån. En annan förklaring varför vissa ”faller offer för extrema ideologier”¹⁶ är vad som kommit att kallas *korstryckshypotesen*. Individer uppvuxna i väst med muslimska föräldrar upplever motsägelsefulla influenser – ett korstryck – från föräldrarnas muslimska kultur och den västerländska kulturen. Denna kulturkonflikt antas ge upphov till frustration som gör att personen i fråga hamnar i en radikaliseringsprocess som riskerar sluta med fullbordat terroråd. I likhet med flertalet andra förklaringar fokuseras det i dessa framställningar huvudsakligen på muslimer och att det handlar om en radikalering av islam. Gemensamt för dessa förklaringsmodeller är att de ur ett vetenskapligt perspektiv är minst sagt problematiska då de utelämnar stora grupper av ”radikala” och synes således vara de förklaringar av radikaliseringsprocessen som uppkommer då man medvetet fokuserar på en viss grupps radikalering. För förståelsen av radikaliseringsprocessen som sådan, förutsatt att den objektivt existerar, gör dessa förklaringsmodeller ytterst lite.

Olivier Roy, professor i statsvetenskap, har å sin sida vänt på resonemanget och hävdar att det inte är islams som radikaliserats, utan radikaleringen som islamiserats.¹⁷ Han vänder sig mot att orsaken till radikaleringen bland unga muslimer är strukturell, för om så var fallet borde inte bara några tusen av miljontals ha radikaliserats. Hans empiriska studier visar också att en stor majoritet av de som är ISIS-anhängare har mycket begränsade kunskaper om

¹⁵ E Pressman ”Exploring the Sources of Radicalisation and Violent Radicalisation: Some Transatlantic perspectives” (2008) *Journal of Security Issues* 2, 12.

¹⁶ Silber och Bhatt (n6) 68.

¹⁷ O Roy *Jihad and Death. The Global Appeal of Islamic state* (London, Hurst and Co 2017).

islam.¹⁸ Enligt Roy handlar det mer om en generationsrevolt, ”rebels in search of a cause”¹⁹, än en religiöst motiverad terrorism.

Ytterligare en förklaring till att personer genomgår en radikaliseringsprocess är att de reagerar på internationella händelser som exempelvis invasionerna i Afghanistan och Irak, förhållandena i tortryfängelset Abu-Ghraib och i Guantanamo ”eller ännu en resolution från FN:s säkerhetsråd som fördömer Israels agerande och som stoppas av USA:s veto”.²⁰ Men förespråkare av radikaliseringsresonemanget ser inte sådan upprördhet som en relevant reaktion på orättfärdiga förhållanden. Istället tar de fasta på vad dessa personer ”upplever” som orättfärdigt, inte vad som de facto kan vara orättvist. ”Den orättvisa som muslimer upplevs vara utsatta för i flera viktiga konflikter, som Tjetjenien, Irak och de palestinska områdena bidrar till radikaliseringen av muslimer i EU-länderna”.²¹ De som dras med i radikaliseringsprocesser har enligt detta synsätt inte en realistisk verklighetsuppfattning. Det rör sig om sårbara, naiva, vilsna, individer som ”upplever” orättvisor och som utvecklar ”en känsla för missförhållanden och orättvisor”.²² Återigen är således utgångspunkten muslimer och hotet från islam. Det framhålls att det även finns andra orsaker som ”feltolkningar av texter eller ideologier, eller bristande överensstämmelse mellan det man läser eller har fått höra och den samtida verklighet man lever i”²³. Personer som radikaliserats har antingen feltolkat vad de läst och hört eller blivit fölledda och manipulerade genom påverkan av andra; till exempel att ”de låter sig inspireras av muslimska religiösa ledare”.²⁴ Det skulle således inte handla om medvetna handlingar, utan snarare om någon form av determinism hos den som hamnar i radikaliseringsprocessen. Att på detta sätt se dessa personer som mer eller mindre manipulerade offer som dragits in i en radikaliseringsprocess leder lätt till ett felslut vad det gäller relevanta

¹⁸ Roy (n 17) 42.

¹⁹ Roy (n 17) 67.

²⁰ C Hellmich ”The Physiology of Al-Qaeda: from ideology to participation” i M Ranstorp (red), *Understanding Violent Radicalisation: Terrorist and Jihadist Movements in Europe* (London, Routledge, 2010). 83.

²¹ R Korteweg; S Gohel; F Heisbourg; M Ranstorp och R de Wijk ”Background contributing factors to terrorism: Radicalization and recruitment” i M Ranstorp (red) *Understanding Violent Radicalisation: Terrorist and Jihadist Movements in Europe* (London, Routledge, 2010). 33.

²² L Clutterbuck, ”An overview of violent jihad in the UK: Radicalisation and the state response” i M Ranstorp (red) *Understanding Violent Radicalisation: Terrorist and Jihadist Movements in Europe* (London, Routledge, 2010). 158.

²³ EU (n 12) 12.

²⁴ P Nesser, ”Joining jihadi terrorist cells in Europe: exploring motivational aspects of recruitment and radicalization” i M Ranstorp (red) *Understanding Violent Radicalisation: Terrorist and Jihadist Movements in Europe* (London, Routledge, 2010). 108.

motåtgärder. Intrycket är att omyndigförklarandet av dessa personer är ett sätt att försöka undvika att det framkommer att det handlar om ett medvetet val.

Radikalisering i Sverige

Det deterministiska resonemanget återkommer i en svensk utredning om åtgärder mot våldsbejakande extremism.²⁵ När vägar in i våldsbejakande extremism beskrivs, utgår de i stor utsträckning från samma resonemang som förekommer i de tidigare nämnda EU-dokumenterna om radikaliserings och terrorism. Det vill säga att det företrädesvis handlar om unga personer som ”dras in” eller ”lockas in” i den radikaliserande processen. Inte heller svenska myndigheter tycks se möjligheten att en person medvetet väljer att gå med i en våldsbejakande miljö.

Även den av säkerhetspolisen och Brottsförebyggande rådet samförfattade rapporten *Våldsam politisk extremism*²⁶ sällar sig till uppfattningen att radikaliseringsprocessen är en form av en ideologisk socialisationsprocess som leder fram till politiskt motiverat våld. I rapporten presenteras ett urval av den forskning som bedrivits kring radikaliseringsprocessen. I huvudsak är det en upprepning av de resonemang som förts inom EU angående radikaliseringsprocessen. Även här framkommer det att det är först ”när individen trätt in i den extrema miljön” som viljan att begå våldshandlingar uppstår.²⁷ Dock kan tidpunkten för radikaliseringsprocessen variera. För vissa har ”radikaliseringsprocessen påbörjats redan före anslutningen till grupperingen”.²⁸ Radikaliseringsresonemanget har för svensk del även fått konsekvenser beträffande vilka åtgärder som ska vidtas. I den svenska regeringens nationella strategi för att möta hotet från terrorism presenteras ett brett spektrum av åtgärder.²⁹ Inledningsvis framhålls risken för att ”terrorister utnyttjar de möjligheter som våra öppna samhällen och demokratiska och rättsliga principer ger”.³⁰ Det som ska förebyggas är ”våldsinriktad extremism, radikaliseringsprocessen och rekrytering till terrorism”.³¹ Den radikaliseringsprocess som ska upptäckas, beivras och bekämpas är den som ”innefattar ett ökande intresse för terroristaktiviteter eller våldsbenägenhet”.³² Målgruppen för dessa åtgär-

²⁵ (n 5).

²⁶ BRÅ 2009:15, *Våldsam politisk extremism* (Stockholm, BRÅ och Säkerhetspolisen, 2009).

²⁷ (n 26).

²⁸ (n 26) 145.

²⁹ Regeringens skrivelse 2007/08:64, *Nationellt ansvar och internationellt engagemang. En nationell strategi för att möta hotet från terrorism*.

³⁰ (n 29) 7.

³¹ (n 29) 14.

³² (n 31).

der är dock ytterst snäv. Det är även här just muslimer som riskerar att radikaliseras och utvecklas till extremister som begår terrordåd. Fokus på muslimer är som framgått inget unikt svenskt, utan en följd av att Sverige även denna gång inordnat sig i den internationella trenden för åtgärder mot terrorism. Regeringsskrivelsen bygger helt på EU:s strategidokument om radikalisering. Genomgående har medlemsländernas respektive nationella parlament implementerat samtliga överenskommelser och beslut inom EU angående terrorism och radikalisering.³³

I sitt strategidokument lyfter regeringen särskilt fram ”dialoginstrumentet” – säkerhetspolisens och andra myndigheters kontaktverksamhet riktad mot de grupper som riskerar att radikaliseras. ”Kontaktverksamheten innebär att Säkerhetspolisen öppet visar sig i miljöer och sammanhang där det kan finnas människor, främst ungdomar, som är på väg in i kretsar där våld förespråkas som en metod att förändra samhället”.³⁴ En central del är den ”förebyggande verksamhet som riktar sig till såväl närpolisen som skolor, trossamfund, ideella föreningar och bostadsbolag”.³⁵ Även Sveriges kommuner och landsting har i en rapport påtalat betydelsen av ”lokala insatser mot våldsbejakande politisk extremism”. De skriver att ”problem kan börja gro på en skola eller på en fritidsgård eller uppträckas av en fältarbetare vid ett samtal utanför biblioteket”, och att polisen som en följd av detta ges ”en unik möjlighet att få en överblick av de orosmoment som finns lokalt”.³⁶ Regeringen skriver att ”avsikten är att kunna sätta in förebyggande insatser tidigt genom att uppmärksamma lärare, föräldrar, religiösa ledare m.fl. på de varningssignaler som finns”.³⁷ Tonvikten ligger på tidiga ingripanden. ”Svenska muslimska aktörer”, skriver säkerhetspolisen, ”har en särskild möjlighet att bidra till arbetet med att förebygga och motverka radikalisering”.³⁸ Säkerhetspolisen menar att deras kontaktverksamhet ”bidrar till att besvara frågor och undvika missförstånd”.³⁹ Men säkerhetspolisen är även intresserad av att samla in information från de personer de ska kontakta. Förutom den uppenbara risken att det resulterar i

³³ Se t.ex. den brittiska regeringens Prevent Programme som även det huvudsakligen är en kopia av EU:s Counter-Terrorism Strategy. T.ex. att själva radikaliseringsprocessen består av fyra steg: att förebygga, att skydda, att spåra upp och att reagera (EU 2005b).

³⁴ (n 29) 16.

³⁵ (n 34).

³⁶ SKL, *Lokala insatser mot våldsbejakande politisk extremism. En exempelskrift* (Stockholm, Sveriges Kommuner och Landsting, 2010).

³⁷ (n 36) 16.

³⁸ Säkerhetspolisen, *Våldsbejakande islamistisk extremism i Sverige* (Stockholm, Säkerhetspolisen, 2010). 15.

³⁹ (n 38) 90.

ren åsiktsregistrering, påverkar det även säkerhetspolisens trovärdighet för dem de önskar samverka med. Hur lita på den som vill informera mig, men som också vill ha upplysningar från mig? Risken är att det skapas en misstänksamhetskultur, en utveckling som kan bli direkt kontraproduktiv till myndigheternas avsikter.

Regeringen gav även Försvarshögskolan i uppdrag att göra en ”kunskapsöversikt om förebyggande insatser mot våldsinriktad extremism och radikalisering som ett led i arbetet med att analysera utvecklingen när det gäller antidemokratiska krafter i samhället”⁴⁰. Uppdraget hamnade hos Magnus Ranstorp vid Försvarshögskolan som tillsammans med Josefine Dos Santos sammanställde rapporten *Hot mot demokrati och värdegrund – en lägesbild från Malmö*.⁴¹ Trots möjligheten att studera all form av politisk eller religiös radikaliseringskomponent kom Ranstorp och dos Santos’ fokus enbart att riktas mot islamistiska nätverk och ”muslimsk radikaliseringsprocess”. Rapporten blev mycket omdiskuterad och fick skarp kritik för bristande vetenskaplighet. Bland det mer uppseendeväckande var att grundmaterialet till rapporten hade förstörts kort efter rapportens publicering vilket omöjliggjorde en granskning av vad de baserat sina slutsatser på.⁴²

Skiftets radikala konsekvenser

Begreppet radikal har under närmare två decennier kommit att ingå i en negativ stämplingsprocess av personer som uppfattas vara i riskzonen för att lockas in i extrema miljöer; miljöer som gör att de i framtiden kan komma att begå extremistiska våldshandlingar. Trots uttalade intentioner om motsatsen har radikal därmed kommit att associeras med våldsbejakande extremism. Denna sammankoppling gör att redan det faktum att någon har radikala åsikter är misstänkliggjort. När resonemanget om en radikaliseringsprocess sedan omvandlas till praktik via policydokument, åtgärdsprogram, nationella och internationella direktiv, får det omfattande och stundtals svåröverskådliga konsekvenser. Den mest betydelsefulla är radikaliseringsresonemangets legitimering av ingrepp mot personer redan på ett tidigt stadium (steg 1 i

⁴⁰ (n 29) 15.

⁴¹ M Ranstorp och J Dos Santos, *Hot mot demokrati och värdegrund – En lägesbild från Malmö* (Stockholm, Centrum för Asymmetriska Hot- och Terrorism Studier, Försvarshögskolan, 2009). I och med att rapporten fokuserade på stadsdelen Rosengården i Malmö har den kommit att benämnas Rosengårdsrapporten.

⁴² För detta fick såväl rapportförfattarna som Försvarshögskolan kritik av JO (JO Dnr: 704 och 705-2009).

radikaliseringsprocessen); ett stadié där det handlar om åsikter och inte kriminella våldshandlingar. Risken med en sådan strategi som siktar på tidig intervention mot ett brett spektrum av organisationer och personer är att det leder till kränkningar av fundamentala rättigheter och personlig integritet. De oprecisa skrivningarna av extremism, terrorism och radikaliserings skapar dessutom stort diskretionsutrymme i den polisiära praktiken. Beteenden som blir möjliga att övervaka och kontrollera expanderar drastiskt.

Det radikaliseringsförebyggande arbetet har även gått från att huvudsakligen vara en fråga för säkerhetspolisen till att alltmer omfatta samtliga delar av samhället. Det framgår bland annat i regeringens direktiv till den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.⁴³ Denna i och för sig vällovliga satsning visar på de risker som resonemanget om extremistisk radikaliserings kan leda till. Beskrivningen av våldsbejakande extremism inkluderar nämligen en mängd olika grupperingar med högst skiftande agenda, från civila olydnadsgrupperingar till direkt våldsinriktade. I det digitala utbildningsmaterialet *Samtalskompassen*⁴⁴, beskrivs de grupper och organisationer som är riskzonen och därmed föremål för den Nationella samordningens preventiva insatser. Här klumpas rena nazigrupper samman med organisationen som *Förbundet Allt åt alla*. De sistnämnda kan inte betraktas som extremistiskt våldsbejakande då deras fokus ligger på kontinuerlig och öppen organisering av politiska aktioner, huvudsakligen med inriktning mot civil olydnad och traditionellt opinionsarbete. Genom att de sammanblandas med organisationer som explicit uttalar sig positivt om våldsanvändning riskerar de att ingå i kategorin ”våldsbejakande extremister”. Tendens till att på ett sådant sätt likställa allt radikalt – oavsett om det ingår våld eller ej – är illavarslande. Förutom att det misskrediterar underbygger det kålsuparteorier, det vill säga att alla med radikala åsikter är av samma antidemokratiska skrot och korn. Självklart är det positivt att sprida kunskap som förhindrar att personer begår omfattande våldsdåd, men genom att på basis av vaga begrepp inkludera ett brett spektrum av grupper och inriktningar, uppstår risk för godtycke. Fältet öppnas upp för att stämpla varje tendens till ifrågasättande av nuvarande ordning som extremism.

I grund och botten handlar det om den klassiska motsättningen: den enes terrorist är den andres frihetskämpe och vice versa. Men hur då avgöra vad

⁴³ Dir.2014:103, En nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

⁴⁴ *Samtalskompassen* 2015. <http://samtalskompassen.samordnarenmotextremism.se/valdsbejakande-extremism/valdsbejakande-vansterextremism/grupperingar/#grupperingar>, 2015.08.05

som ska benämnas ”radikaliserade ”terrorister”? Hur blir det t.ex. med de som är våldsbejakande anti-IS-anhängare som även de begått grova våldsbrott? Personer som återkommit till Sverige och som stridit *mot* IS har uppenbarligen inte gripits. Uppenbarligen är det inte våldsanvändandet i sig som är avgörande om någon ska bli benämnd terrorist eller ej, utan om vederbörande har haft ett syfte som betraktaren anser vara rättfärdigat, om de haft a just cause eller ej. Frågan om vilka som är de goda respektive onda krigarna är som alltid en högst politisk fråga. Där har det inte skett någon radikal förändring.

